

RESEÑAS BIBLIOGRÁFICAS

Ramon LLULL, *Blaquerna*, Edició facsimil, Pròleg de Joan Santanach i Suñol, Edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona 2016, 19 + 140 pp., ISBN 978-84-475-3978-9.

Vet ací l'edició facsimil del *Romanç d'Evast e Blaquerna* que Ramon Llull enllestí a la ciutat llenguadociana de Montpeller vers el 1283. Amb aquest romanç Llull construí un relat extens i sostingut on la narració és indestriable de la seva doctrina. En efecte, és a través de la conducta, de l'exemple i de les paraules dels seus personatges que el lector n'ha d'extreure els ensenyaments i els comportaments correctes. *Blaquerna* (sic) narra la biografia exemplar del seu protagonista, des de la seva naixença en un família benestant burgesa fins a la seva modèlica vida contemplativa en la seva senectut. El *Romanç d'Evast e Blaquerna* està estructurat en cinc llibres, dedicats a cinc estaments diferents, pels quals, llevat del primer, passarà Blaquerna al llarg del seu activíssim periple vital on es va revelant el pla lull·lià de reforma completa de la Cristiandat i, en el fons, de la humanitat sencera, ja que Blaquerna, convertit en el bisbe de Roma, com a Sant Pare arribarà a establir els fonaments per a la conversió de tots els infidels.

El pas del protagonista pels diversos estaments propicia que hi vagi percebent opinions i comportaments erronis i que hagi d'adoptar mesures idònies per a esmenar-ho. Els pares de Blaquerna, Evast i Aloma, uns esposos profundament devots i amb unes actituds espirituals que els aproximen als beguins, un moviment religiós pauperista que es mostrarà força actiu en els

reialmes de la Corona d'Aragó a finals del segle XIII i en les primeres dècades del segle XIV, marcaran fonament la vida i espiritualitat del seu fill Blaquerna que, quan és elegit Papa, revestit amb un enorme poder eclesial, el sabrà aprofitar per revitalitzar la vida espiritual de tota la Cristiandat i per difondre la fe veritable enmig dels infidels. En efecte, tal com ha escrit Joan Santanach en la nota introductòria a la present edició facsímil: "Llull era ben conscient de la capacitat de seducció que la literatura podia exercir sobre els lectors i se'n servia en les seves obres amb un mestratge difícilment igualable. Per això el *Blaquerna* és una narració viva i apassionant, que aconseguix atrapar-nos al llarg de les seves pàgines gràcies a la força del relat i a l'audàcia dels seus plantejaments" (p. 15).

Mentre que de la versió francesa del *Blaquerna* s'han conservat quatre manuscrits, de les versions catalana i occitana només s'ha conservat un còdex (i encara mutilats) per a cadascuna. Es tracta del Ms. Hisp. 67 de la "Bayerische Staatsbibliothek" de Munic (del tombant del segle XIV al XV), i del Ms. 478 de la "Bibliothèque Nationale de France", a París (de finals del segle XIII), sense oblidar-nos, però, del Ms. 1025 de la Biblioteca Pública de Palma de Mallorca, que és de la segona meitat del segle XIV, i que conté una recatalanització d'un text occità. El text manuscrit català que fou estampat a València l'any 1521 (editat ara facsimilament pel Servei de Publicacions de la Universitat de Barcelona) és el testimoni de l'existència (avui perduda) d'altres manuscrits catalans del *Romanç d'Evast e Blaquerna*.

L'impulsor d'aquesta edició valenciana fou el prevere Joan Bonllavi, entusiasta lul·lista fill de Rocafort de Queralt, però resident a València, que féu estampar un text lliurat pel canonge de la Seu de Mallorca mossèn Gregori Genovart, que allora es féu càrrec de les despeses d'estampació. En aquesta edició, a més del *Blaquerna*, hi ha inserides les *Oracions e contemplacions de l'enteniment*, just després del *Llibre d'Amic e amat* i de l'*Art de contemplació*. La present edició de 1521 és un volum de dimensions generoses, estampats a dues columnes, "en València, a casa de mestre Johan Joffré, estampador prop de lo molí de Na Rovella, a XXX de maig 1521", vigília de la festa de Corpus. El bell exemplar, novament editat en aquesta edició facsímil editada dins de "l'Any Llull", formà part fina a lexclaustració de 1835 de la Biblioteca Mariana, del convent de framenors de Barcelona "Es de la Bib.ca. mariana del Conv.to de S. Fran.co de Barna", tal com ho indica una nota manuscrita en la portada del llibre, tot i que, originàriament, deuria haver format part del fons bibliogràfic de la biblioteca dels religiosos mínims de San Francesc de Pàola, ja que en el f. II i a la penúltima pàgina, abans del colofó, hi ha estampat un segell circular amb l'emblema dels frares mínims i la llegenda "Charitas". Ara és a la sala de reserva de la Biblioteca Universitària de Barcelona.

Des d'*Estudios Franciscanos* ens felicitem per aquesta magnífica edició facsímil que, ben cert, contribuirà a recuperar i difondre el romanç, la llen-

gua, el pensament i l'espiritualitat fonament franciscana de Ramon Llull, ara punt de ser canonitzat i declarat Doctor de l'Església.

VALENTÍ SERRA DE MANRESA

JOSÉ ANTONIO DE DONOSTIA, *Obras completas P. Donostia. Vol. X: Notas de Folklore*, ed. lit. Emilio Xabier Dueñas, Eusko Ikaskuntza, Donostia 2016, 1082 pp., ill., ISBN 978-84-8419-274-9.

Desde que se publicaron en 1994 los cuatro últimos volúmenes de las *Obras completas* del P. Donostia (vols. VI-IX -Cancionero vasco- dedicados a canciones y danzas) han pasado veintidós largos años. Por eso nos alegramos indeciblemente al asistir al alumbramiento del último volumen (décimo) de las *Obras completas* del P. Donostia, dedicado al folclore. Este último volumen, como todos los demás, lo dejó en marcha, o por lo menos pergeñado básicamente, el P. Jorge de Riezu antes de morir (+1992), con la colaboración inestimable y generosa de Teresa Zulaica, sobrina del P. Donostia. El P. Jorge de Riezu dedicó muchos años de su vida al estudio y publicación de las obras musicales (12 volúmenes) y literarias (10 volúmenes) de su gran amigo, contando con la ayuda de otras personas expertas en la materia (Juan Mari Beltrán, P. Claudio Zudaire), fundamentalmente para la publicación del *Cancionero*.

El padre José Antonio de Donostia, José Gonzalo Zulaica Arregui (Donostia-San Sebastián 1886-Lekarotz 1956), capuchino, es considerado junto a Resurrección María Azkue como uno de los padres de la música vasca de la primera mitad del siglo XX. Pero aunque primero fue músico-compositor, fue indisociablemente un estudioso del folclore popular vasco y de la etnografía, en la estela de los que habían comenzado a estudiar el folclore y las tradiciones orales y literarias del País Vasco: Telesforo de Aranzadi y Luis de Hoyos, y algo después Resurrección María Azkue. A diferencia de este último, el P. Donostia, en lo relativo al estudio del folclore, no siguió un método sistemático, sobre todo porque lo que le interesaba era recopilar, además de las melodías y canciones, todo tipo de tradiciones y elementos de la literatura oral, sin preocuparse por crear un organigrama donde ir encajando el material recogido. Pero sí que utilizó de alguna forma las denominaciones y clasificaciones que se encuentran en las obras de Azkue. Contemporáneo suyo sería otro gran estudioso del folclore y de la etnografía del País Vasco, José Miguel de Barandiarán.

Las fichas que se publican ahora, unas 1.400, recopiladas por el P. Donostia y organizadas y reelaboradas posteriormente por el P. Jorge de Riezu, que también las mecanografió, contienen las anotaciones del P. Donostia desde